

Hva har opptrappingsplanen bidratt til?

Har man fått til det som ble lovet?

Johan Håkon Bjørngaard, SINTEF Helse

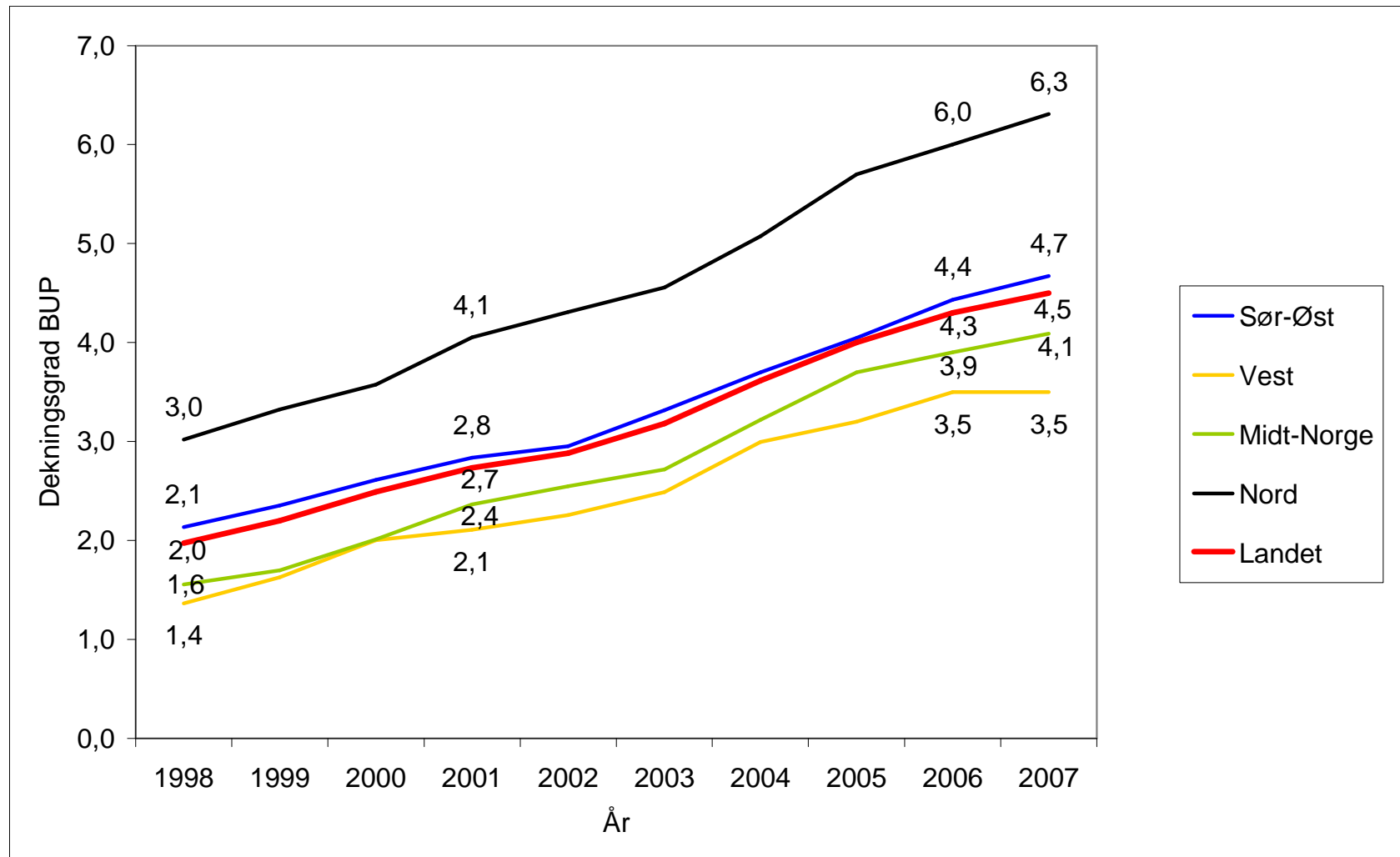
Tema

- Mål i opptrappingsplanen
  - kvantitative mål
- Det psykiske helsevernet
  - for voksne
  - for barn og unge
- Sammenlikning med somatikk
- Psykisk helsearbeid i kommunene
- utfordringer videre

Mål – psykisk helsevern for barn og unge

- Måltall: Antall døgnplasser økes fra ca. 300 til ca. 500.
Behovet er senere nedjustert til 400.
Resultat: Så langt er netto tilvekst 41 plasser siden 1998, 66 plasser færre enn måltallet.
- 2/3 av ressursøkningen skulle gå til døgn- og dagavdelinger
Resultat: 37 prosent av personelløkningen har gått dit
- Måltall: 400 flere fagårsverk i poliklinisk virksomhet.
Resultat: Antall fagårsverk har økt med 773, nær en dobling av kapasiteten, og nær det dobbelte av måltallet.

Dekningsgrad i det psykiske helsevernet for barn og unge. Etter region. 1998-2007.

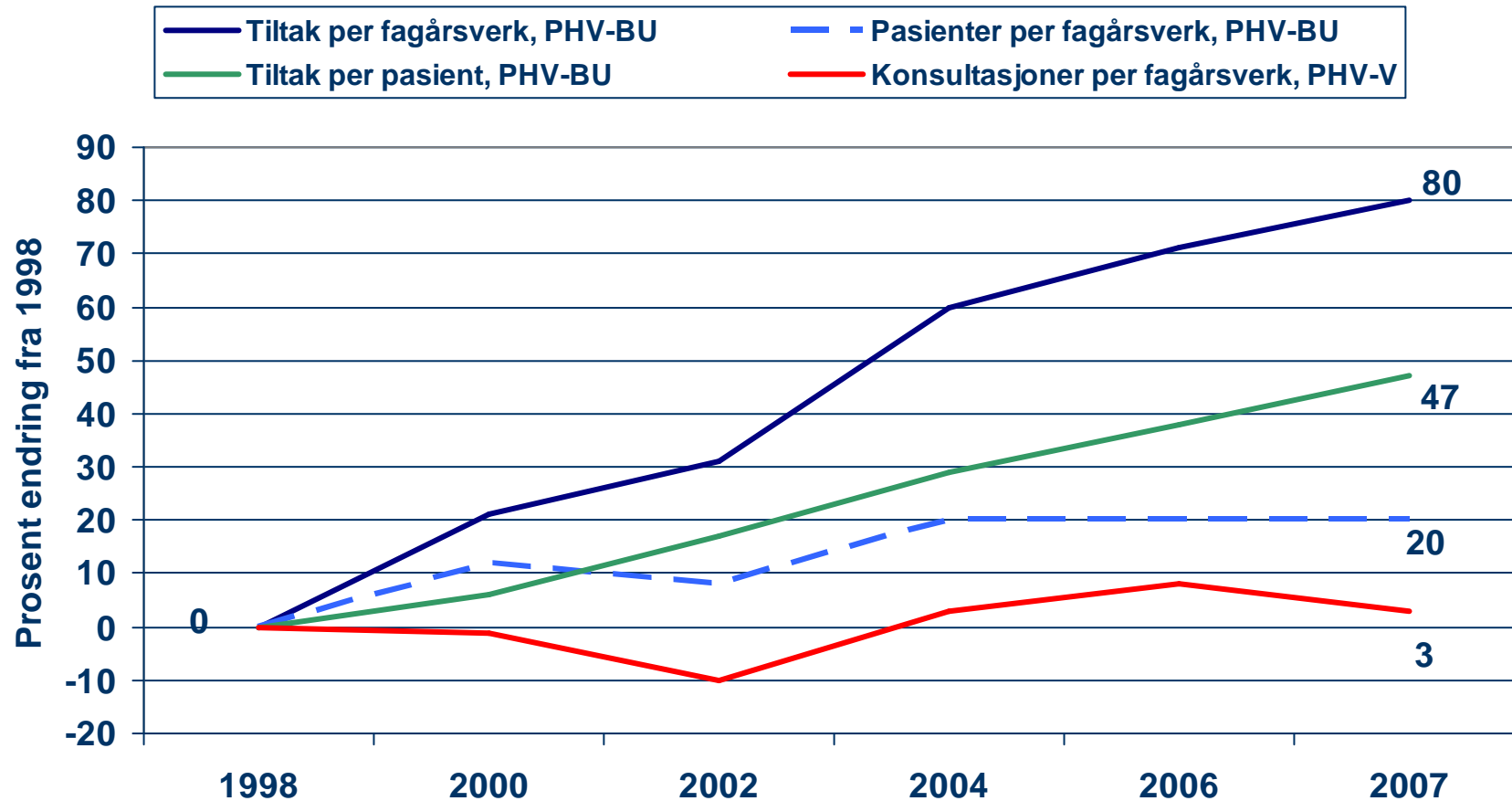

Datakilde: NPR og SSB

Mål – produktivitet i poliklinikkene

- Økning på 50 prosent
  - Tiltak per behandler i poliklinikkene for barn og unge
  - Konsultasjoner per behandler i poliklinikkene for voksne
- Ingen spesifikke krav til økning i antall behandlede pasienter per behandler
  - Men planens intensjon

Prosent endring i produktivitet fra 1998

Mål – psykisk helsevern for voksne

MÅL: 2300 flere årsverk,

Resultat:

- Om lag 3000 nye årsverk

MÅL: 50 prosent flere konsultasjoner, dvs totalt 660 000 konsultasjoner

Resultat:

- I 2007 var det i alt 988 000 konsultasjoner – en vekst på 108 prosent

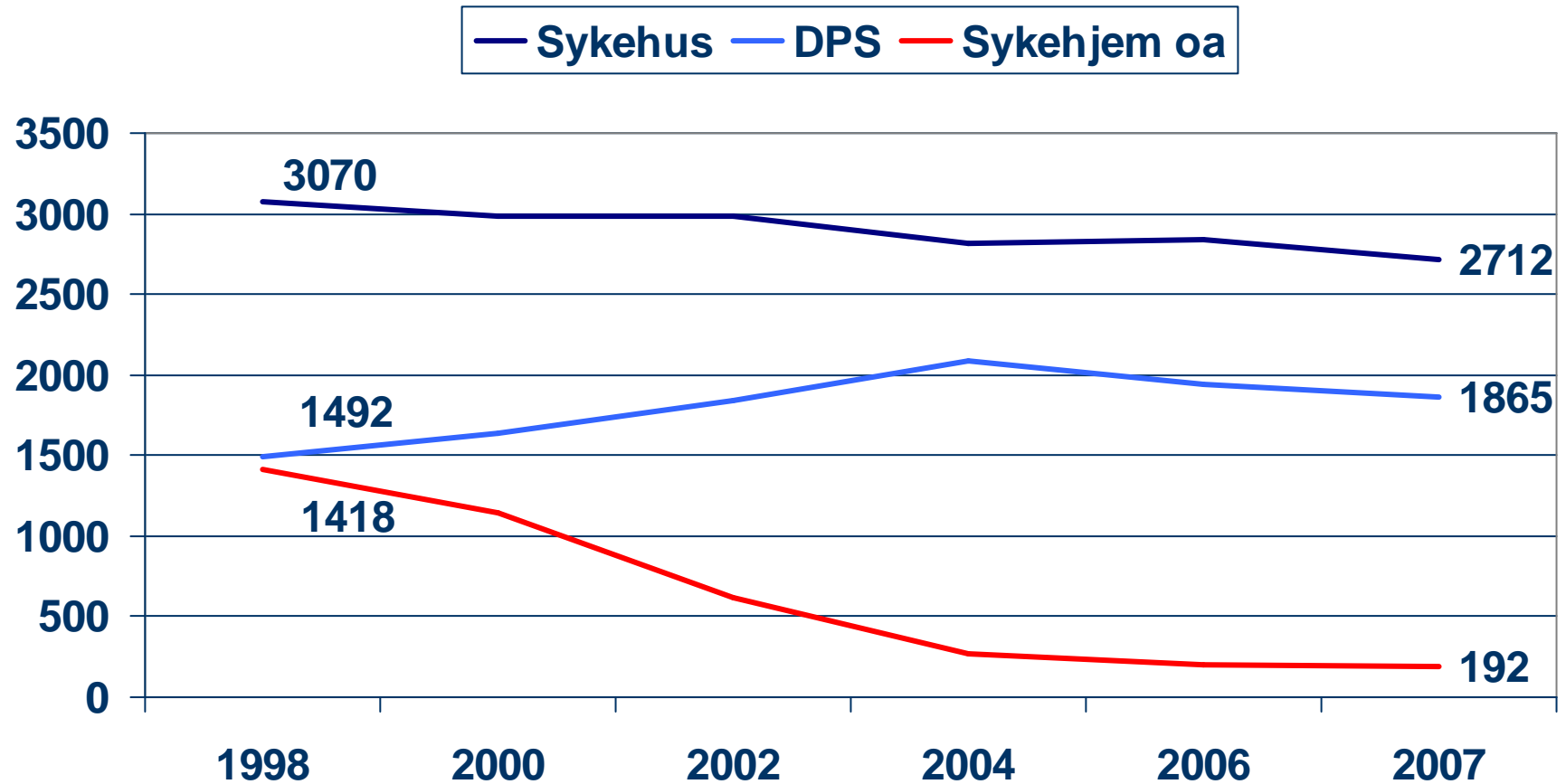
Mål – psykisk helsevern for voksne

- Totalt 2040 døgnplasser ved DPS
- Totalt 3100 døgnplasser ved sykehus
- Redusert antall sykehjemsplasser
  - Men lavere reduksjon enn veksten i DPS-plasser
- Personellfaktoren ved DPS (årsverk per plass) skulle økes
- Innslaget av fagutdannet personell ved DPS skulle øke

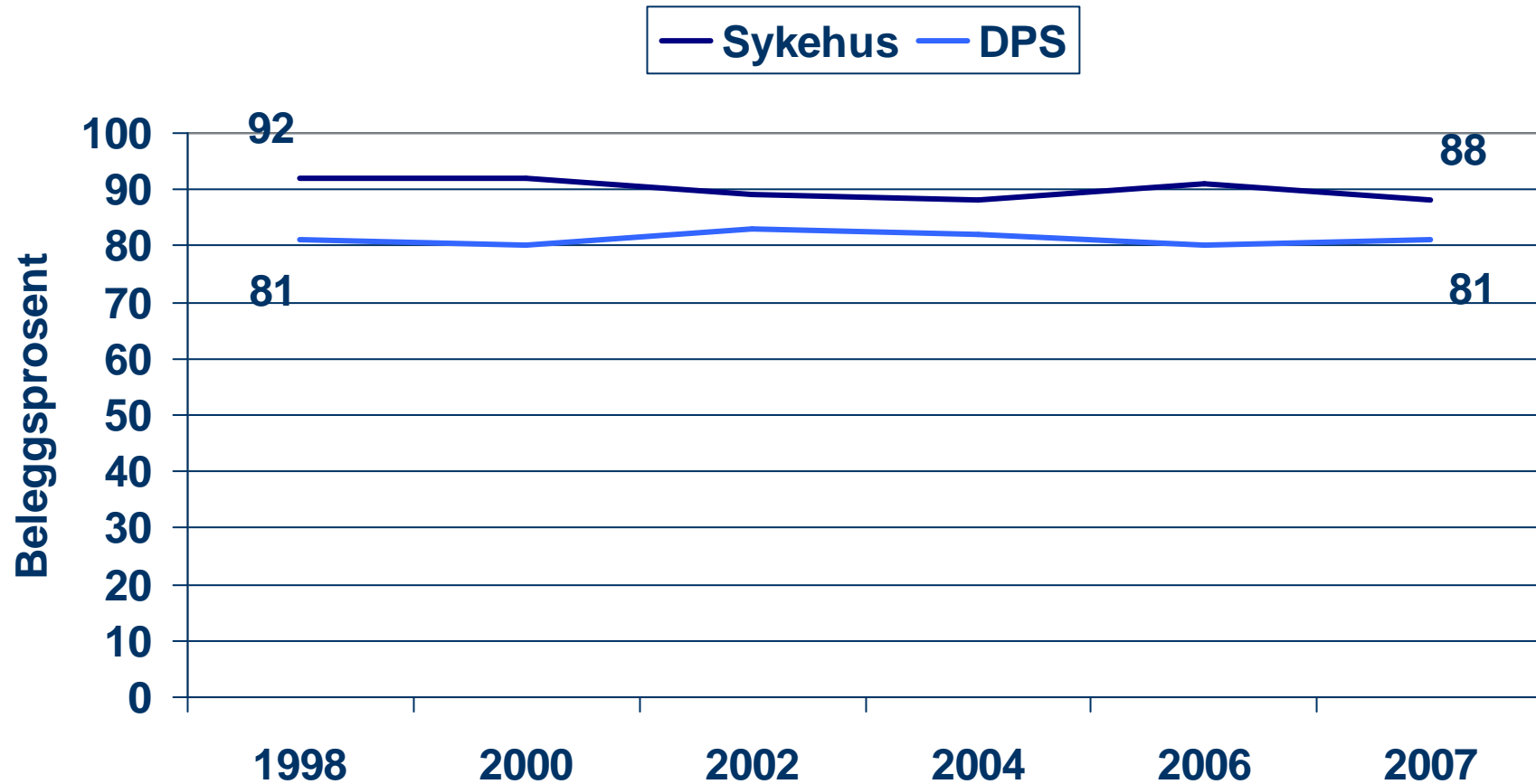
DPS versus sykehus

- Utgangspunkt i institusjonenes funksjon og spesialiseringsgrad
- **Sykehus:** omfatter i hovedsak virksomhet med ett helseforetak eller en region som opptaksområde og som yter spesialisert behandling
- **DPS:** gjelder institusjoner som har et avgrenset opptaksområde hvor de skal yte allmennpsykiatrisk hjelp på ulike omsorgsnivå

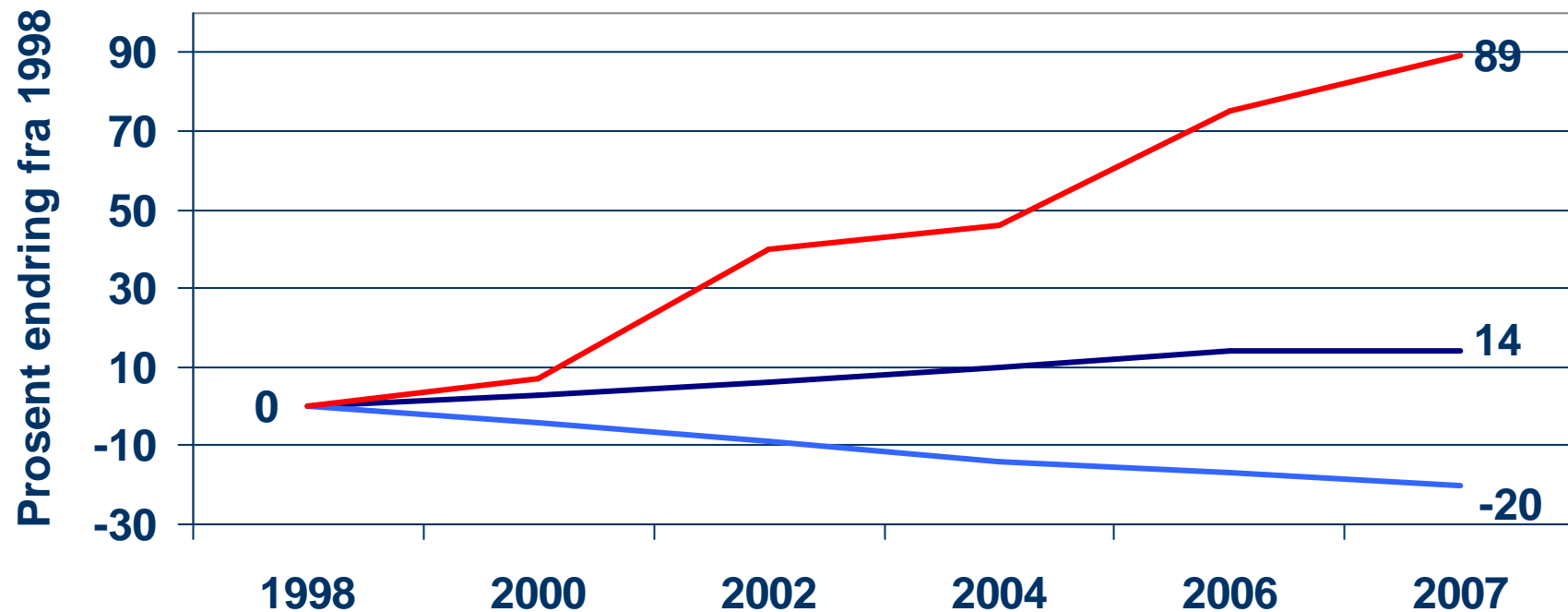
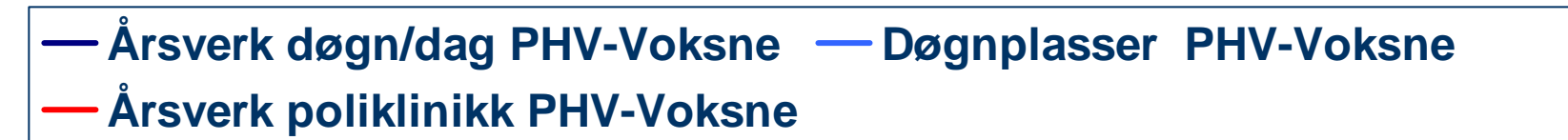
Døgnplasser etter institusjonstype. Psykisk helsevern for voksne 1998-2007

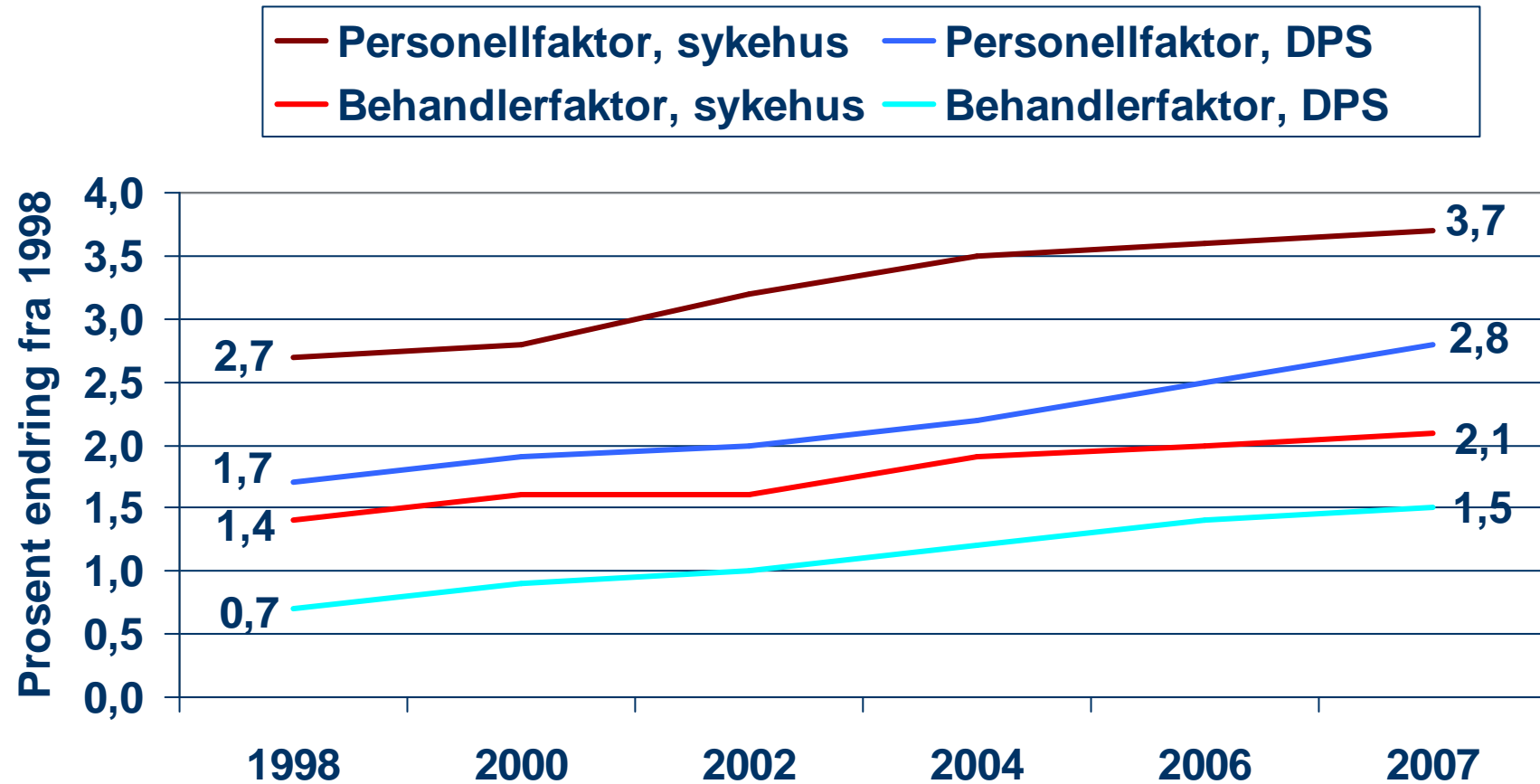
Beleggsprosent etter institusjonstype. Psykisk helsevern for voksne 1998-2007

Ressursinnsats etter institusjonstype. Psykisk helsevern for voksne 1998-2007

Personellfaktor og behandlerfaktor(universitet/høyskole). Psykisk helsevern for voksne 1998-2007

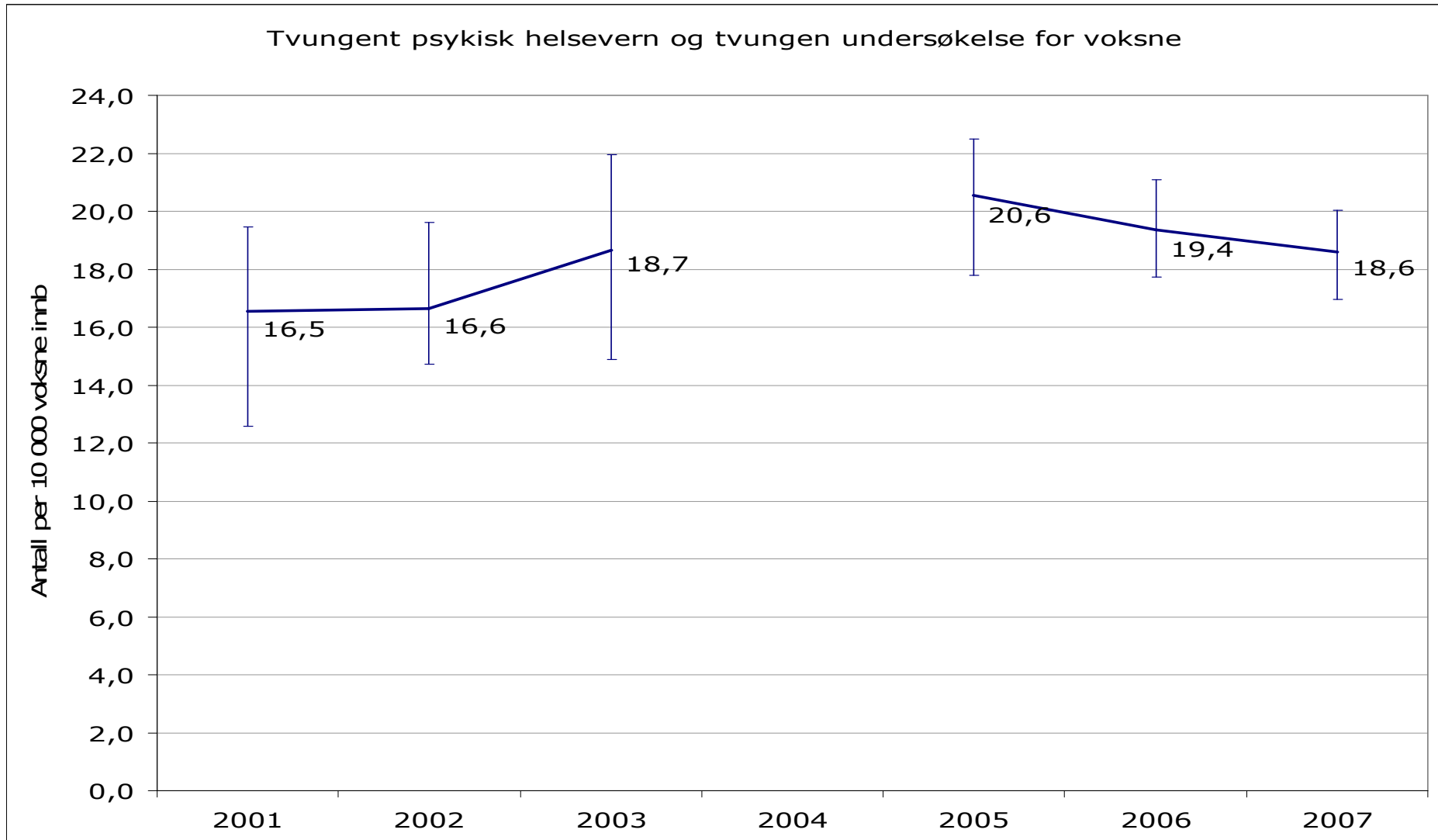

Tvangsinnleggelse

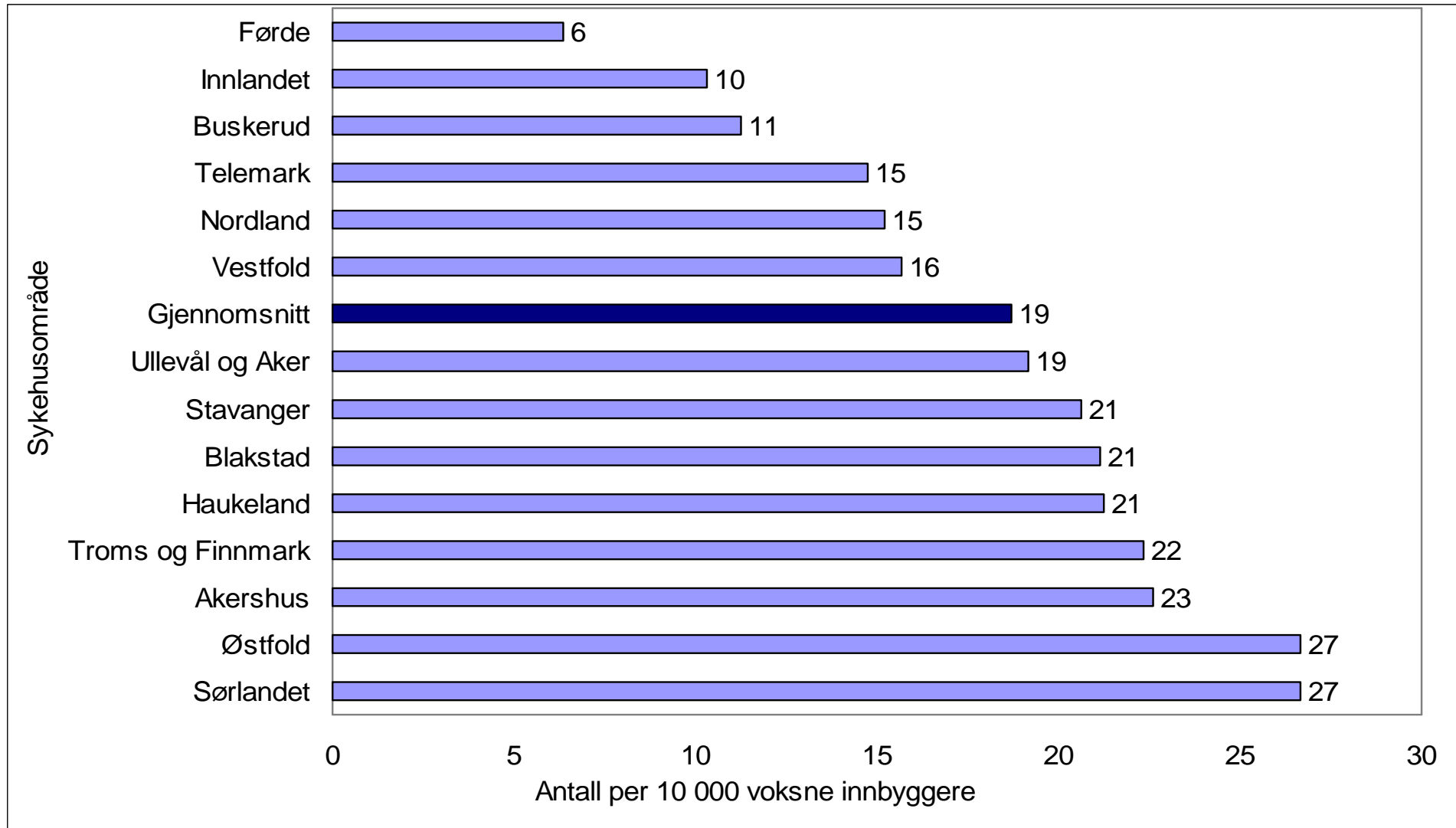
MÅL: Mest mulig frivillighet

- Ikke særlig konkret
- Forventning om nedgang

Utvikling vedtak om tvangsinnleggelsesrater per 10 000 voksne innb (ekskl institusjonsoverføringer)

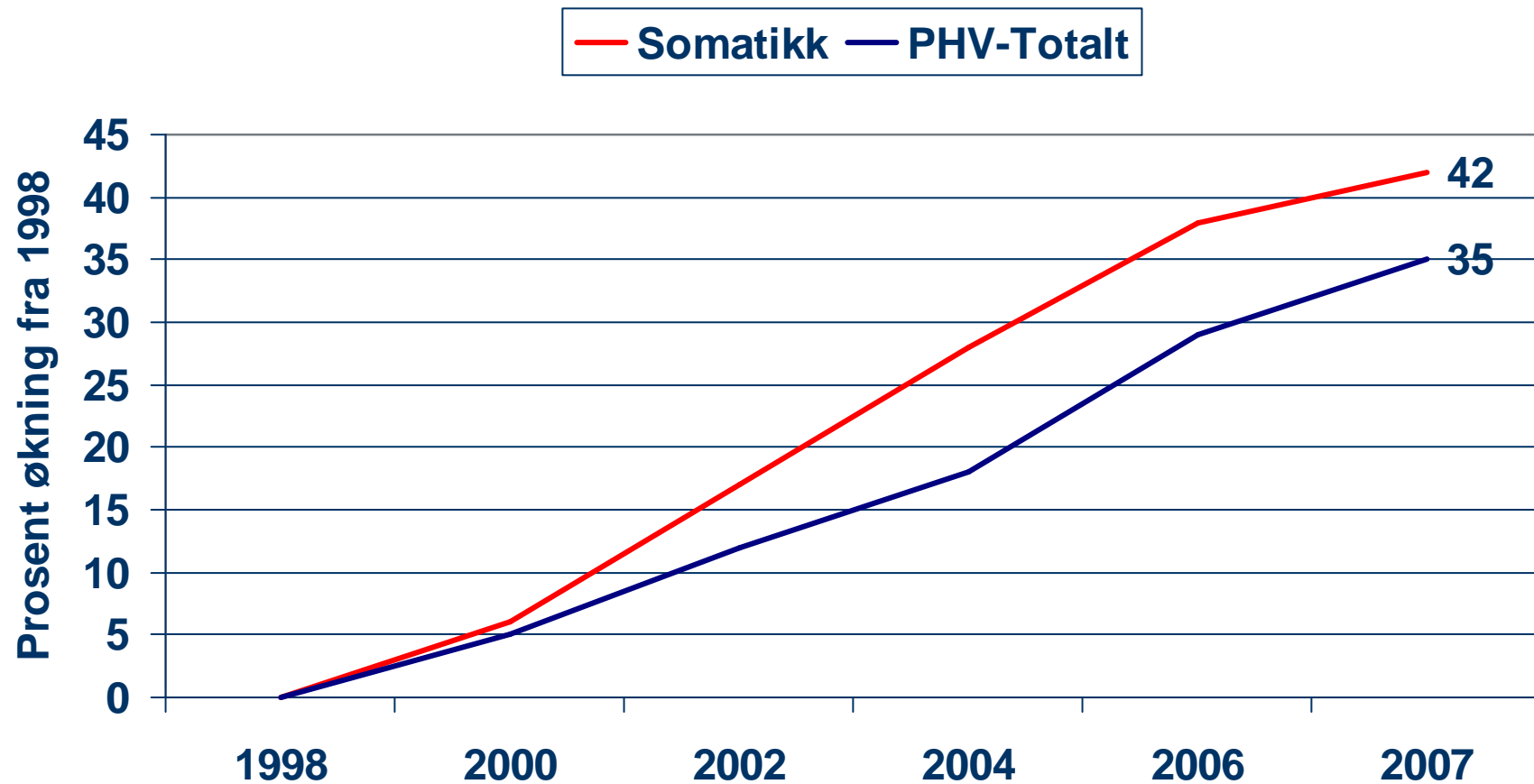
Vedtak om tvungen undersøkelse/tvungent psykisk helsevern per 10 000 voksne innbyggere, 2007 (ekskl institusjonsoverføringer)

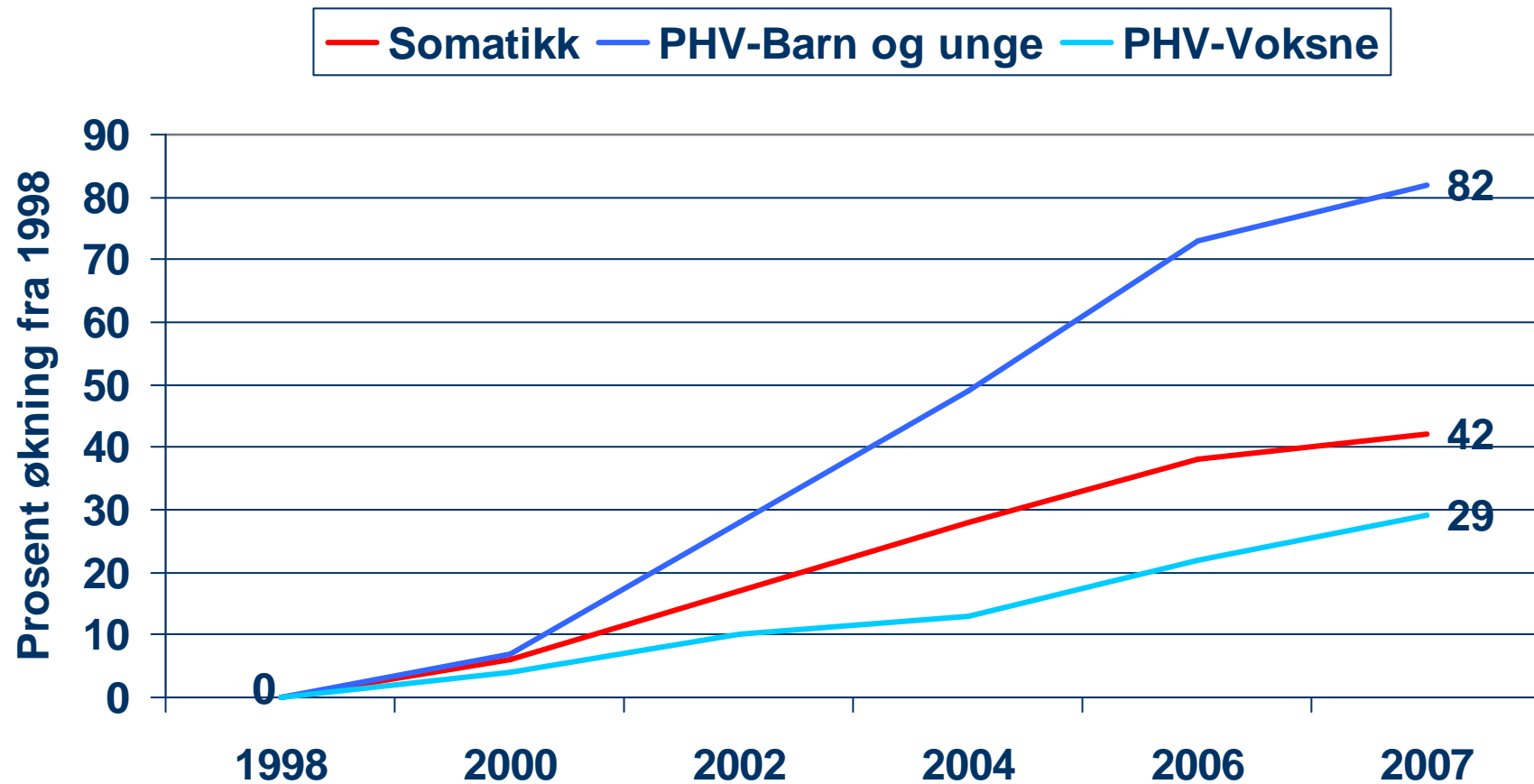
Opptrapping?

- Somatikk
  - Aktivitet- og rammefinansiert
  - Uttalt mål om å bremse kostnadsvekst
- Det psykiske helsevernet
  - Rammefinansiert
  - Øremerking
  - Uttalt mål om vekst
  - Krav om større vekst enn somatikk for de siste åra
- Hvem har hatt størst vekst?

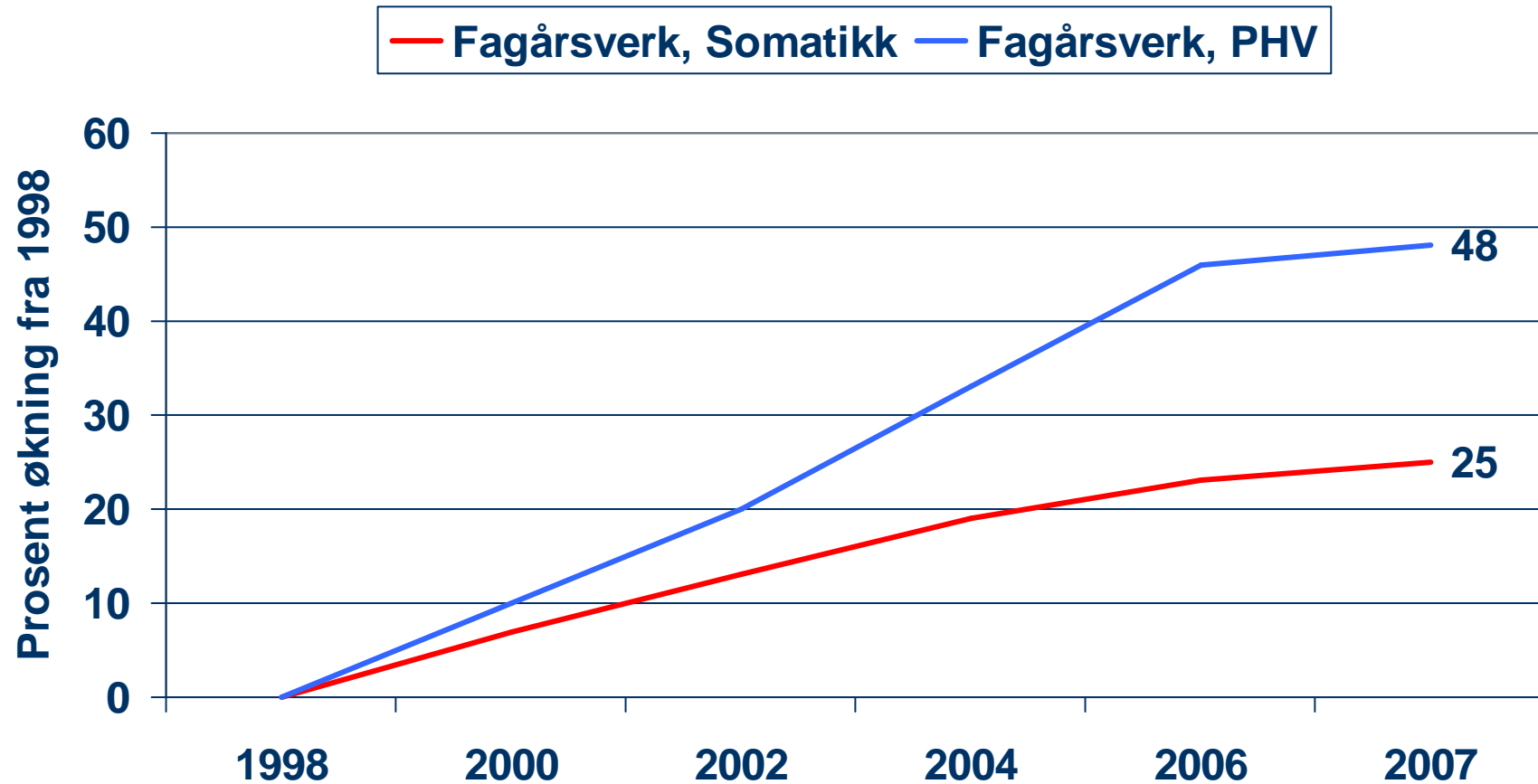
Utvikling driftskostnader

Utvikling driftskostnader

Utvikling fagårsverk (høyskole-/universitetsutdanning)

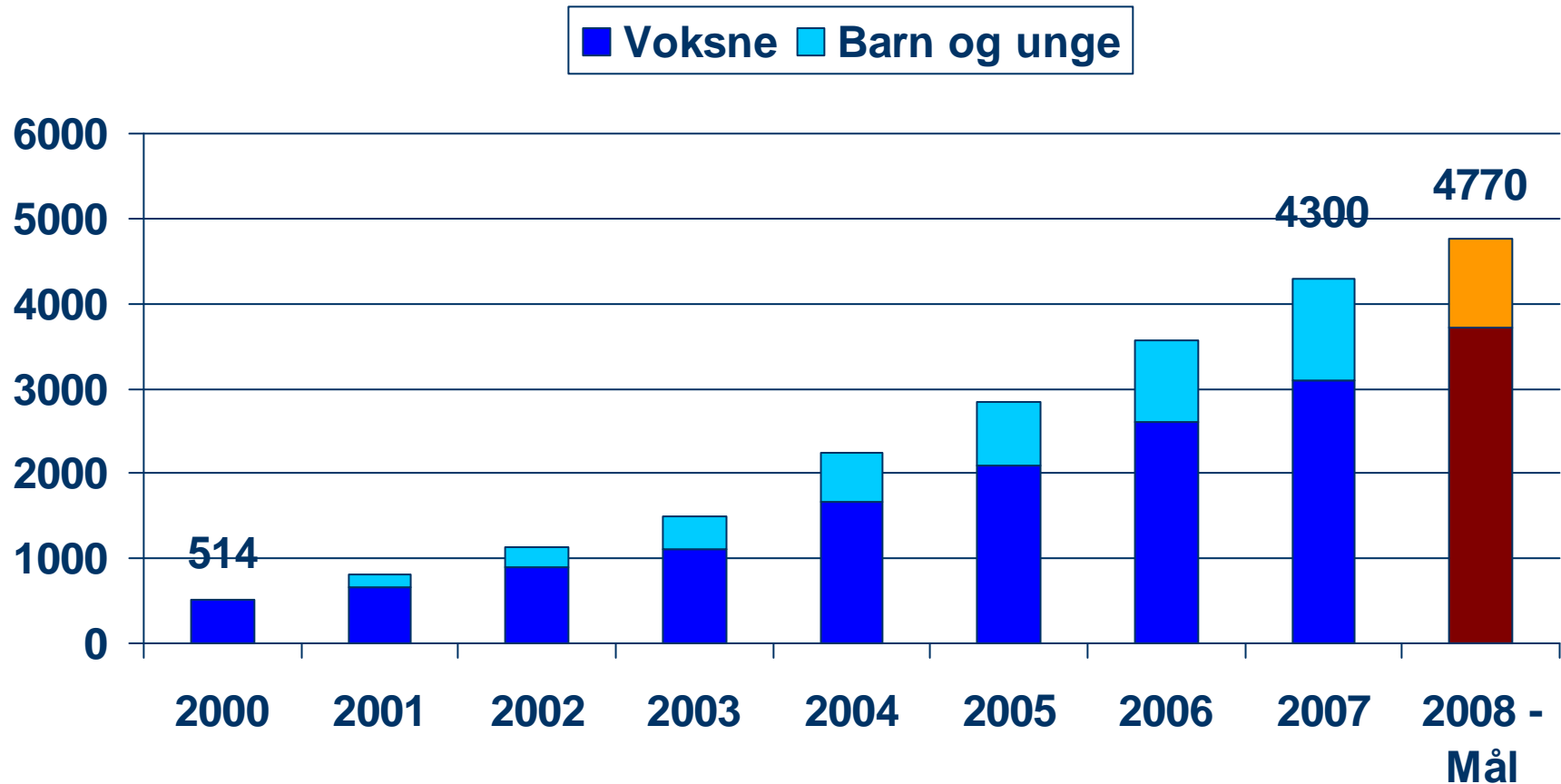

St meld nr 25 (1996-97) *Åpenhet og helhet:*

Svakhetene i kommunale tilbud skyldtes hovedsaklig:

- Mangelfulle *ressurser*
- Mangelfulle *kunnskaper* om behovene
- Mangelfulle *kunnskaper om hvilke tilbud* som bør finnes i kommunene for å imøtekomme behovene

Økning i antall årsverk fra 1998 finansiert over øremerkede midler til kommunene (psykisk helsearbeid)

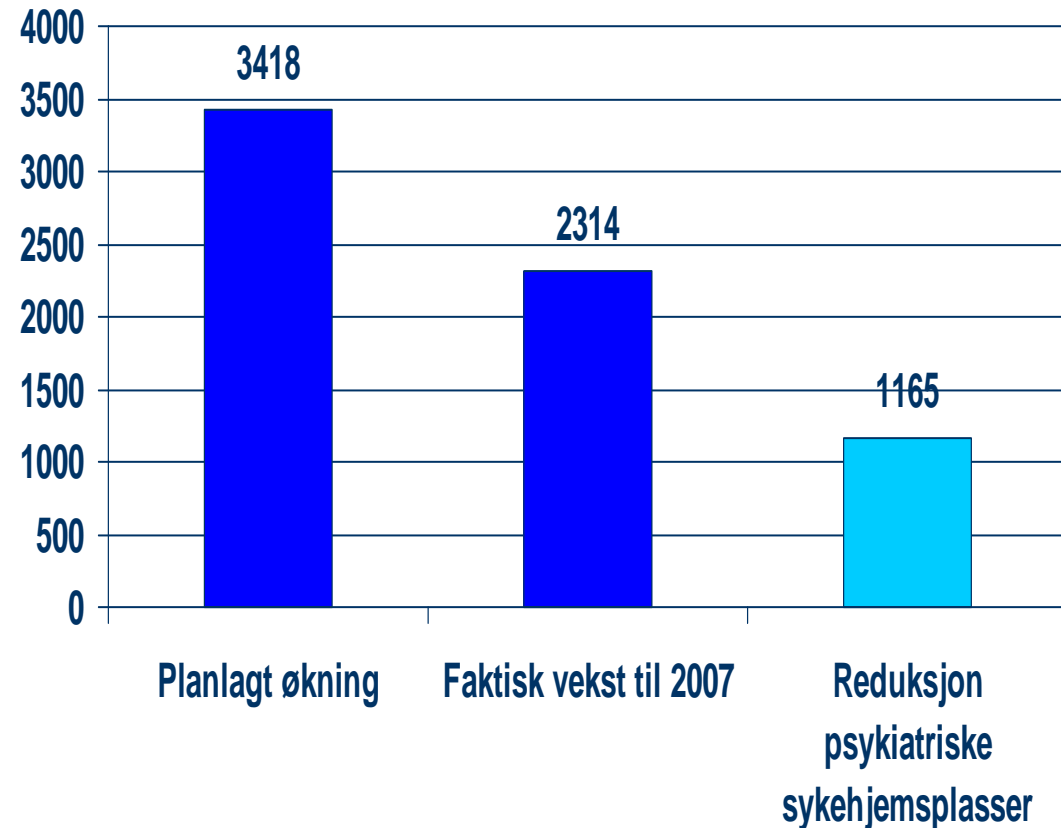

Kommunale omsorgsboliger for mennesker med psykiske lidelser

- Alle godkjent av husbanken allerede i 2004

- Press i boligmarkedet
- Press i byggemarkedet
- Lang saksbehandlingstid

- Kartlegginger har vist et fortsatt stort udekket behov

Oppsummering

- Kraftig ressursvekst til det psykiske helsevernet
  - Men større utgiftsvekst i somatikken
- Betydelig omstrukturering av tjenestene
  - Men fortsatt stort press på sykehustjenestene
- 140 prosent vekst i antall barn og unge som får hjelp
  - Fortsatt udekket behov (lang ventetid)
- Store geografiske forskjeller på de fleste indikatorer for både aktivitet og ressursinnsats

Oppsummering

- Ressursveksten har ikke redusert antall tvangsinnleggelseser
- Behov for andre spesifikke tiltak for pasienter med mest alvorlige lidelsene?
  - Ambulant virksomhet
  - Bedre samhandling
- Kraftig vekst i kommunene
  - Men fortsatt udekkede behov

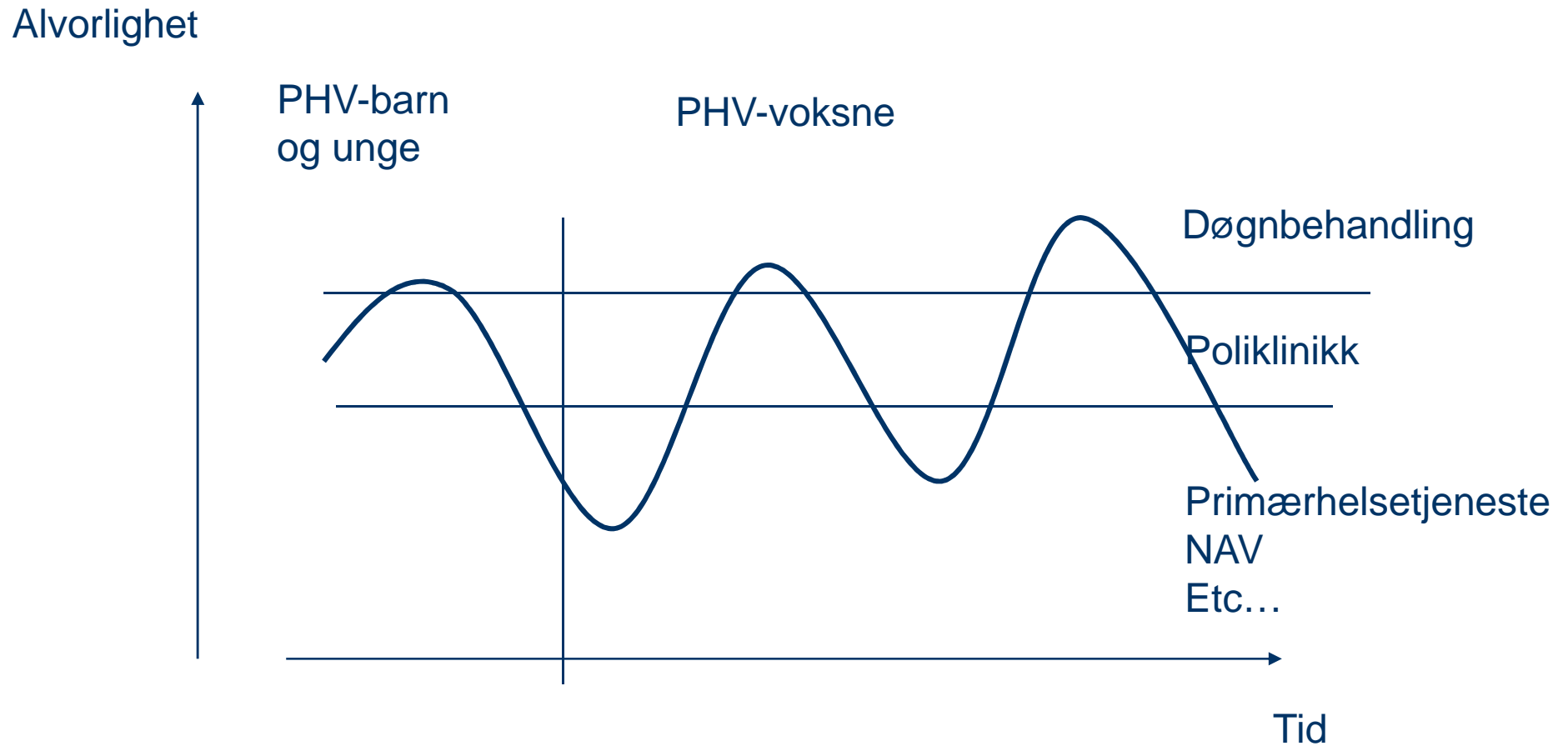
Hva skjer når øremerking forsvinner?

- Til tross for knallhard politisk styring har somatikk vokst mest
- Sterk vekst i kommunene
- Men hva skjer når alt finansieres over ramme?
  - Kamp om midlene med andre gode formål, (eldre, samferdsel, rus, barnehager, osv)

Hva skjer når øremerking forsvinner?

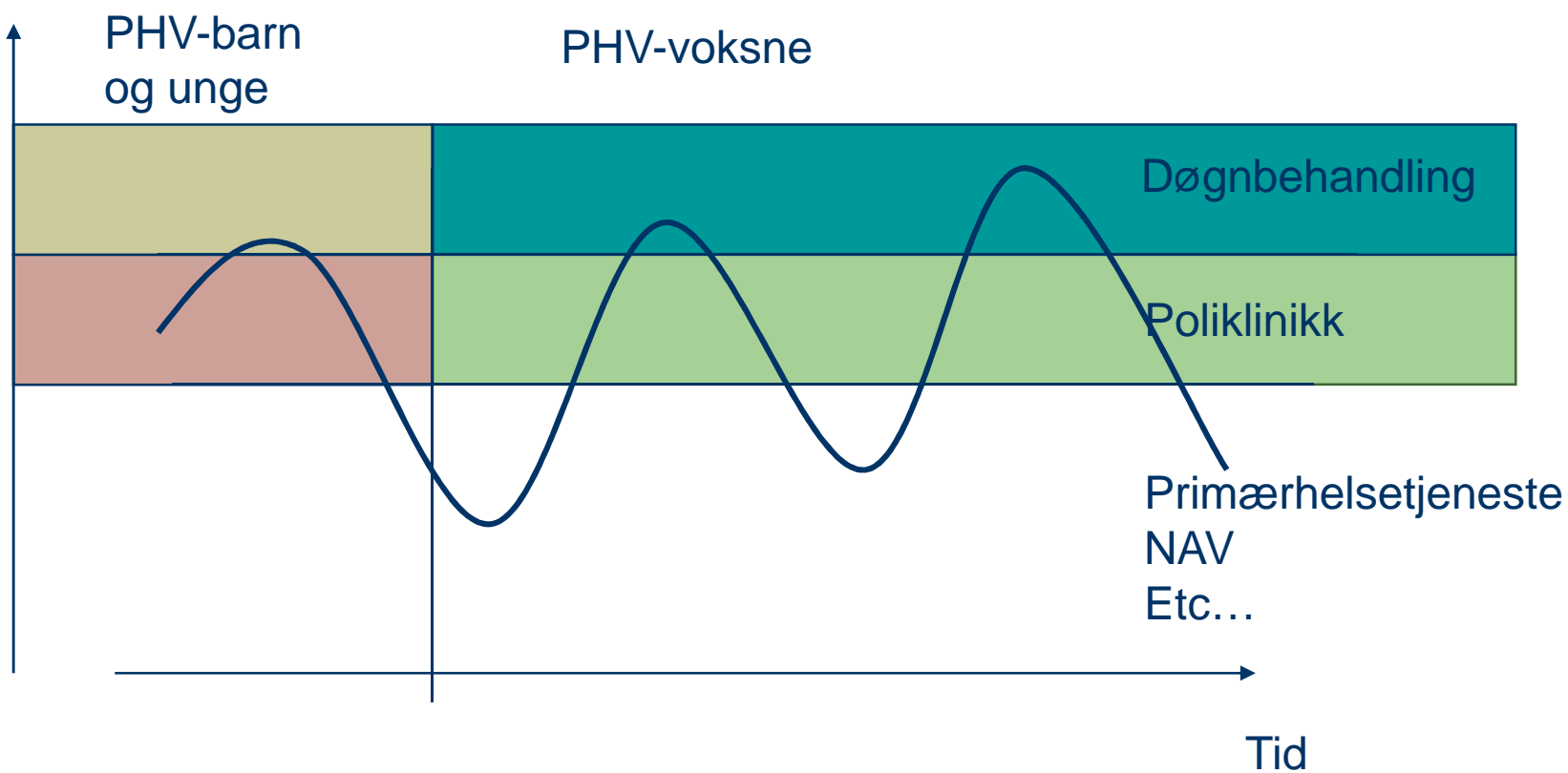
- Autonomi er politisk mantra både for kommuner og RHF
- Rusreformen
  - Krever både oppmerksomhet og ressurser
- Er det fortsatt vilje til å satse på psykisk helse?
  - Til fortsatt politisk og administrativ styring?
  - Overvåkning og oppfølging?

Samhandling er kanskje den største utfordringen?

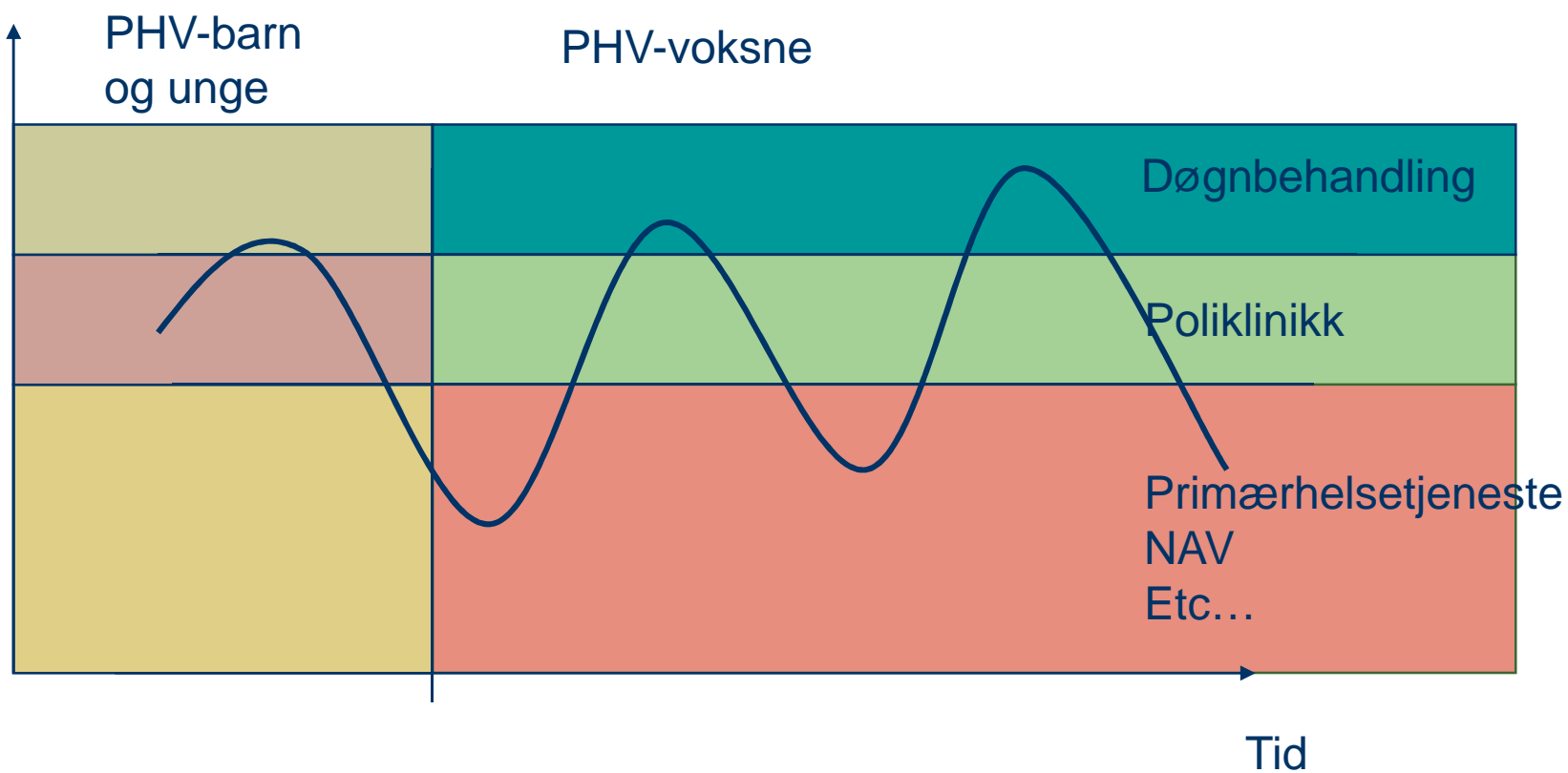
Målene er satt etter tjenestens organisering

Alvorlighet

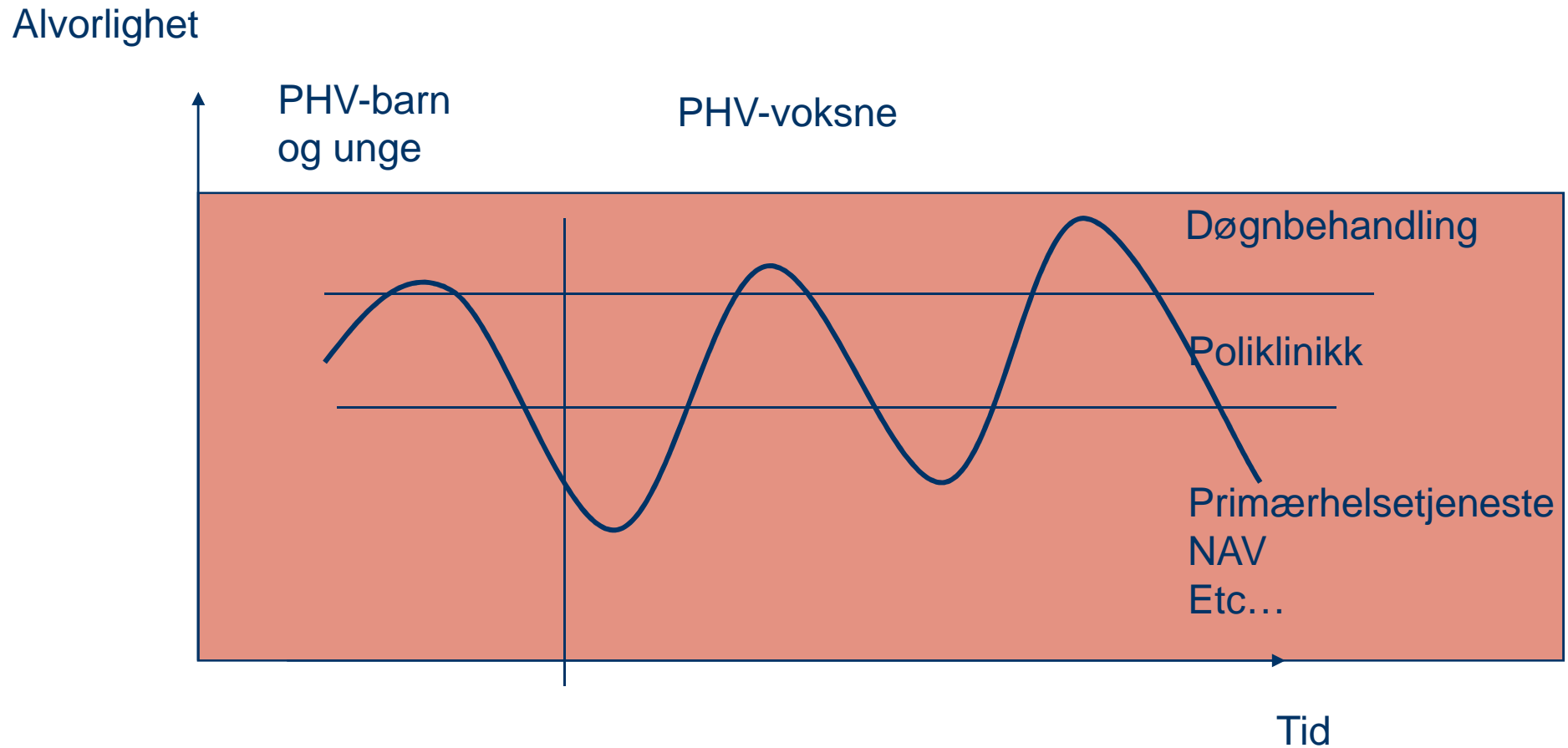

Målene er satt etter tjenestens organisering

Alvorlighet

Men reflekterer målene individenes behov for helhetlige tilbud?

Litteratur finnes på denne nettsiden

- www.sintef.no/opptrappingsplanen
- Rapporten kan lastes ned på denne nettsiden, eller bestilles fra vår bibliotekar:
  - sidse.thesen@sintef.no